

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 12
"Global Goals, Local Actions: Looking Back and Moving Forward 2021"

ลักษณะทางไวยากรณ์ของชื่อหมู่บ้านในอำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส¹ Grammatical Characteristics of Village Toponyms in Ra-ngae District, Narathiwat Province

มัสนวีณี สาและ

สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ลักษณะทางไวยากรณ์ของชื่อหมู่บ้านในอำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส โดยมีข้อมูลชื่อหมู่บ้านจากทำเนียบท้องที่ พุทธศักราช 2555 ของสำนักงานบริหารการปกครองท้องที่ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ซึ่งอำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส มีชื่อหมู่บ้านจำนวน 61 หมู่บ้าน โดยนำทฤษฎีทางภาษาศาสตร์ตามแนวทฤษฎีไวยากรณ์หน้าที่นิยมแบบลักษณะภาษา (Functional-Typological Grammar) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะทางไวยากรณ์ของชื่อหมู่บ้าน คือ 1) รูปแบบของชื่อหมู่บ้าน สามารถจำแนกได้ 4 กลุ่ม ได้แก่ (1) รูปแบบคำเดี่ยว (2) รูปแบบวลี (3) รูปแบบประโยค และ (4) รูปแบบซับซ้อน กลุ่มที่พบมากที่สุดคือรูปแบบคำเดี่ยว รองลงมาคือรูปแบบวลี รูปแบบซับซ้อน และรูปแบบประโยค ตามลำดับ 2) วากยสัมพันธ์ชื่อหมู่บ้านในอำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส สามารถแบ่งออกเป็น 1) บทบาทเชิงไวยากรณ์สามารถจำแนกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ วากยสัมพันธ์วลีมีโครงสร้าง เป็น หน่วยหลัก - หน่วยขยาย และวากยสัมพันธ์ประโยคมีลักษณะเป็นประโยคมูลฐานและประโยคแปรซึ่งเป็นประโยคย้ายกรรมไปหน้า (fronting/Y- movement / topicalization) มีลักษณะเป็น กรรม-กริยา 2) บทบาทเชิงอรรถศาสตร์ ได้แก่ อรรถศาสตร์นามวลี มี 17 กลุ่ม และ อรรถศาสตร์ประโยค มี ประธานทำหน้าที่ทางความหมายในฐานะ ผู้ทรงสภาพ(Patient) และสถานที่ (Locative)

คำสำคัญ : ชื่อหมู่บ้าน ไวยากรณ์หน้าที่นิยมแบบลักษณะภาษา จังหวัดนราธิวาส

Abstract

This study aims to investigate grammatical characteristics of village toponyms in Ra-ngae District, Narathiwat Province. Data were 61 villages from the Local Registration B.E 2555 provided by Office of Local Administration. Functional-Typological Approach was applied for data analysis.

Findings reveal that: 1) grammatical characteristics of the village toponyms can be categorized into 4 groups: (1) singular forms, (2) phrase forms, (3) sentence forms, and (4)

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ภาษา สังคมและวัฒนธรรมของชื่อหมู่บ้านในอำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส โดยได้รับทุนสนับสนุนจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 12
 "Global Goals, Local Actions: Looking Back and Moving Forward 2021"

complex forms. The majority of toponyms are in singular forms, followed by phrase forms, complex forms, and sentence forms, respectively, 2) based on their syntactic roles, the toponyms were divided into; (1) considering their grammatical roles, two types of the toponyms were found, including phrase syntax features with main-supplementary units and sentence syntax in simple clauses and variant clauses with fronting/ Y- movement/ topicalization in object-verb structures; (2) the semantic roles can be divided into 17 groups of noun phrase semantics, while sentence semantics have a subject acting as patient and locative agents.

Keywords : *Toponyms, The functional-typological grammar, Narathiwat Province*

บทนำ

มนุษย์มีการสื่อสารระหว่างกันด้วยคำในภาษาหลายคำ มีการสร้างคำบางคำขึ้นมาด้วยวิธีการที่เป็นไปอย่างธรรมชาติหรือวิปถิ และบางคำมีการสร้างขึ้นมาด้วยการนำหน่วยคำเติมไปรวมกับคำอื่น ๆ หรือนำคำที่มีความหมายที่แตกต่างกันหลายคำนั้นไปบูรณาการเพื่อสร้างคำใหม่ขึ้นมา คำทุกคำมีความหมายทั้งสิ้น คำเหล่านี้ต่อมาได้เรียงเรียงเป็นประโยค การสร้างคำด้วยวิธีการต่างๆและเรียงเรียงคำเป็นประโยควิธีการดังกล่าวมานี้ เรียกว่า ไวยากรณ์

คำต่าง ๆ อาจประกอบกันเป็นกลุ่มคำ นักไวยากรณ์ไทยแต่เดิมเรียกกลุ่มคำที่ประกอบกันบางแบบว่า ประโยค และเรียกกลุ่มคำที่ประกอบกันแบบอื่น ๆ ว่าวลี การตั้งชื่อวลี ตั้งตามชนิดของคำที่อยู่ต้นวลี เช่น วลีที่มีคำนามอยู่ต้นวลี เรียกว่า นามวลี (นวรพรรณ พันธุมธา, 2549:144) ตามตำราหลักภาษาไทยของพระยาอุปกิตศิลปสาร (2532:192-193) วลีและประโยคจัดอยู่ในส่วนที่ เรียกว่า วากยสัมพันธ์ซึ่งเป็นไวยากรณ์ในส่วนที่กล่าวถึงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันของคำพูดต่าง ๆ แล้วทำให้เกิดข้อความขึ้นมา ข้อความที่เกิดขึ้นนี้มีอยู่ 2 ลักษณะคือ เป็นเนื้อความที่เกิดจากกลุ่มคำ ที่มีความหมายยังไม่สมบูรณ์ครบถ้วน เรียกว่า วลี และเกิดจากกลุ่มคำที่มีความหมายสมบูรณ์ ครบถ้วนเรียกว่า ประโยค

วิจิตร ภาณุพงศ์ (2543:79) อธิบายว่า นามวลีในแนวไวยากรณ์โครงสร้าง หมายถึง คำนาม คำเดียว คำสรรพนามคำเดียว หรือคำนามกับส่วนขยาย หรือคำสรรพนามกับส่วนขยาย ทำหน้าที่เป็นส่วนของประโยคชนิดใดชนิดหนึ่ง คือ หน่วยประธาน หน่วยกรรมตรง หน่วยกรรมรอง หน่วยนามเดี่ยว

ณรงค์กร รอดทรัพย์ (2555) ได้เขียนบทความเรื่อง โครงสร้างและวากยสัมพันธ์ของนามวลีภาษาไทยในป้ายรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2554 :กรณีศึกษาเขตพื้นที่จังหวัดกรุงเทพมหานครและพิษณุโลก ใช้แนวคิดทฤษฎีไวยากรณ์หน้าที่นิยมแบบลักษณะภาษา(Functional-Typological Approach) ของ Talmy Givón (2001) ในการวิเคราะห์ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อวิเคราะห์โครงสร้าง วากยสัมพันธ์ ของนามวลีภาษาไทยซึ่งปรากฏในป้ายรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2554 และเพื่อวิเคราะห์ความหมายและการสื่อสารของหน่วยสมาชิกนามวลีภาษาไทยซึ่งปรากฏในป้ายรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2554

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 12
"Global Goals, Local Actions: Looking Back and Moving Forward 2021"

อย่างไรก็ตาม ยังมีความจำเป็นที่ต้องศึกษาเกี่ยวกับไวยากรณ์ตามแนวคิดทฤษฎีไวยากรณ์หน้าที่นิยมแบบลักษณะภาษา (Functional-Typological Approach) ของ Talmy Givón (2001) เนื่องจากยังไม่มีมีการกล่าวถึงความแตกต่างในเรื่องของบทบาททางอรรถศาสตร์ (semantic roles) ของหน่วยสมาชิกซึ่งแนวคิดสำคัญของทฤษฎีไวยากรณ์หน้าที่นิยมแบบลักษณะภาษานั้น คือการศึกษาภาษาที่ควบคู่ไปกับบริบท โดยเน้นเกี่ยวกับหน้าที่และการใช้ภาษาแสดงความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างและหน้าที่ของภาษาที่จะต้องมีความควบคู่กันไป อีกทั้งข้อมูลที่วิเคราะห์ในการวิจัยครั้งนี้ก็มีแหล่งข้อมูลที่ต่างกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์และความรู้เกี่ยวกับไวยากรณ์เพิ่มเติม เมื่อศึกษาโครงสร้างและวากยสัมพันธ์ของของนามวลีที่เป็นชื่อหมู่บ้าน โดยงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ลักษณะทางไวยากรณ์ของชื่อหมู่บ้านในอำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส จำนวน 61 หมู่บ้านจากเอกสารทำเนียบท้องที่ พุทธศักราช 2555 ของสำนักงานบริหารการปกครองท้องที่กระทรวงมหาดไทย ตามแนวคิดของทฤษฎีไวยากรณ์หน้าที่นิยมแบบลักษณะภาษา (Functional-Typological Approach) ของ Talmy Givón (2001) เพื่อช่วยในการแก้ปัญหาความกำกวมของคำประสม คำนามวลี และประโยค

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ลักษณะทางไวยากรณ์ของชื่อหมู่บ้านในอำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตของพื้นที่ในการศึกษา คือ 61 หมู่บ้าน ในอำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส
2. ขอบเขตของจำนวนชื่อหมู่บ้านที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นข้อมูลที่ได้มาจากแบบสำรวจรายชื่อหมู่บ้านทั่วประเทศ ทำเนียบท้องที่ พุทธศักราช 2555 ของสำนักงานบริหารการปกครองท้องที่ กระทรวงมหาดไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ระเบียบวิธีวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data analysis) ตามวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อให้ได้มาซึ่งวัตถุประสงค์ที่วางไว้ข้างต้น โดยใช้ทฤษฎีไวยากรณ์หน้าที่นิยมแบบลักษณะภาษา ของ Talmy Givón ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2. ขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยมีขั้นตอนคือ ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลสำหรับการค้นคว้าหลากหลายแห่ง เช่น สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนราธิวาส ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนราธิวาส สำนักงานบริหารการปกครองท้องที่ กระทรวงมหาดไทย เป็นต้น โดยศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิด จากนั้นจึงเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผล

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 12
"Global Goals, Local Actions: Looking Back and Moving Forward 2021"

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลจำนวนและชื่อหมู่บ้านของอำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส รวบรวมจากเอกสาร
ทำเนียบท้องที่ พุทธศักราช 2555 ของสำนักงานบริหารการปกครองท้องที่ กระทรวงมหาดไทย ซึ่งอำเภอระแงะ มี
7 ตำบล และ 61 หมู่บ้าน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็นเนื้อหา ดังนี้

- รูปแบบและโครงสร้างชื่อหมู่บ้านของอำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส ตัวอย่าง
บ้านไทย (คำนาม)
บ้านทุ่งขมิ้น (คำนาม – คำนาม)
บ้านกุจิงลือปะ (แมวถูกปล่อย) (คำนาม – คำกริยา)
- ความสัมพันธ์ชื่อหมู่บ้านของอำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส วิเคราะห์

ความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ (Grammatical relation) และความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ (Semantic relation)

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ลักษณะทางไวยากรณ์ของชื่อหมู่บ้านในอำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส มีผลการวิจัย
ดังนี้

1. รูปแบบและโครงสร้างของชื่อหมู่บ้านในอำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส

รูปแบบของชื่อหมู่บ้านในอำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส จำนวน 61 หมู่บ้าน สามารถ
จำแนกได้ 4 กลุ่มคือ 1) รูปแบบคำเดี่ยว 2) รูปแบบวลี 3) รูปแบบประโยค 4) รูปแบบซับซ้อน

1.1 คำเดี่ยว

1) **คำนาม** ชื่อหมู่บ้านที่ประกอบด้วยคำนามหนึ่งคำรวมทั้งคำประสมด้วย มีจำนวน 29
หมู่บ้าน เช่น บ้านไทย บ้านบาโง (เนิน) บ้านปาเซ (ทราย) บ้านนิบง (เหลาโอน) เป็นต้น

2) **คำวิเศษณ์** ชื่อหมู่บ้านที่ประกอบไปด้วยคำวิเศษณ์ มีจำนวน 1 หมู่บ้าน คือ บ้านสโล (ช้า)

1.2 วลี

1) **นามวลี** มีหน่วยหลักอยู่ทางซ้ายสุดและมีหน่วยขยายถัดไปทางขวา หน่วยหลักคำนาม
และมีหน่วยขยายคำนาม คำวิเศษณ์ อย่างน้อยหนึ่งตัวต่อถัดไป มีจำนวน 26 หมู่บ้าน เช่น บ้านทุ่งขมิ้น บ้าน
บ่อทอง บ้านป่าไผ่ บ้านตันหยงมัส (แหลมทอง) บ้านตันหยงลิมอ (พิบูลห่าตัน) บ้านบาโงตา (เนินตาล) เป็นต้น

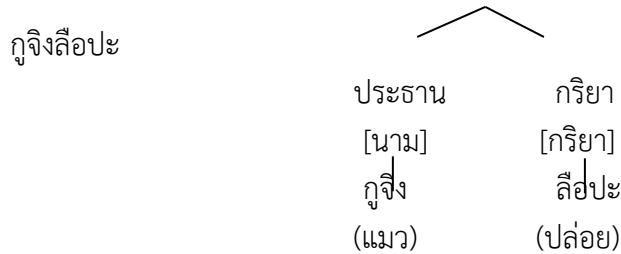
1.3 ประโยค

1) **คำนาม - คำกริยา** ปรากฏจำนวน 3 หมู่บ้าน คือ บ้านวัดร่อน
บ้านกุจิงลือปะ (แมวถูกปล่อย) บ้านบาโงระนะ (เนินรักษา) โครงสร้างประโยคที่อยู่ในรูปแบบ คำนาม -
คำกริยา สามารถแสดงเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

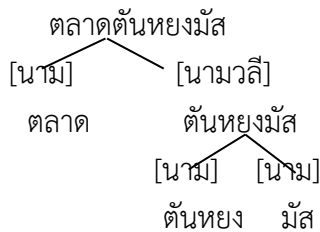
การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 12
 "Global Goals, Local Actions: Looking Back and Moving Forward 2021"

กุจิง- ลือปะ [นาม - กริยา]

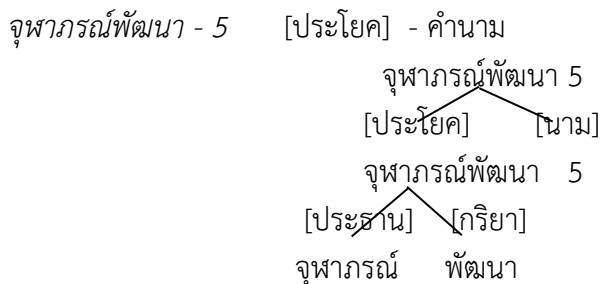
1.4 ซับซ้อน

1) **วลีซับซ้อน** รูปแบบวลีซับซ้อนที่กล่าวมาสามารถปรากฏร่วมกันกับนามวลีได้ปรากฏจำนวน 2 หมู่บ้าน คือ บ้านตลาดต้นหยงมัส บ้านบาโงลูโอะอาแน
 โครงสร้างนามวลีที่อยู่ในรูปแบบ คำนาม - [นามวลี] สามารถแสดงเป็นแผนภูมิได้ดังนี้
 ตลาด - ต้นหยงมัส คำนาม - [นามวลี]

(แหลม) (ทอง)

2) **ประโยคซับซ้อน** รูปแบบประโยคซับซ้อนปรากฏจำนวน 1 หมู่บ้าน คือ บ้านจุฬาภรณ์พัฒนา 5
 โครงสร้างอยู่ในรูปแบบ [ประโยค] - คำนาม สามารถแสดงเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

2. วากยสัมพันธ์ของชื่อหมู่บ้านในอำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส

การวิเคราะห์วากยสัมพันธ์ของภูมินามหมู่บ้านในจังหวัดยะลา สามารถแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น บทบาทเชิงไวยากรณ์ (grammatical roles) และ บทบาทเชิงอรรถศาสตร์ (semantical roles)

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 12
 "Global Goals, Local Actions: Looking Back and Moving Forward 2021"

2.1 บทบาทเชิงไวยากรณ์

บทบาทเชิงไวยากรณ์ อัญชลี สิ่งหน้อย วงศ์วัฒนา (2558:11) กล่าวว่าเป็นการอธิบายโครงสร้างวากยสัมพันธ์ของ วลี ได้แก่ หน่วยหลัก และ หน่วยขยาย และประโยค ได้แก่ ประธาน (subject) กรรมตรง (direct object) หรือกรรมอ้อม (indirect object) นามภาคแสดง (predicate noun) และวิเศษณ์ (adverbial) สามารถจำแนกตามความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ได้โดยแบ่งกลุ่มวิเคราะห์เป็น วลี และประโยค

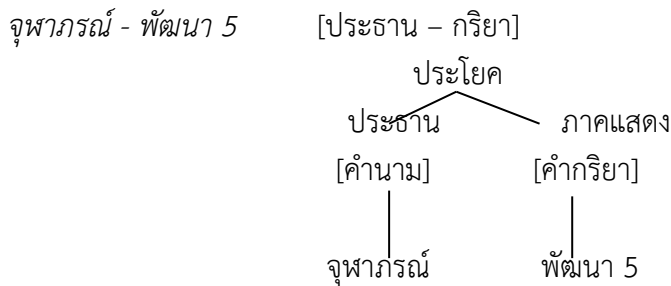
1) วากยสัมพันธ์วลี ปรากฏในลักษณะเป็น หน่วยหลัก – หน่วยขยาย

- หน่วยหลัก-หน่วยขยาย โดยหน่วยหลักเป็น คำนาม หรือ คำบุพบท และ หน่วยขยาย อาจเป็นคำนาม หรือ คำนามวิเศษณ์
 ทุ่ง – รมื่น [หน่วยหลัก – หน่วยขยาย]

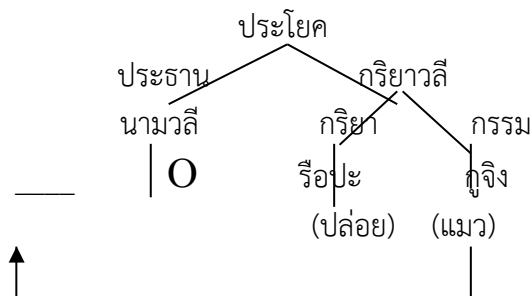
2) วากยสัมพันธ์ประโยค แบ่งได้เป็น ประโยคมูลฐาน และ ประโยคแปร

- **ประโยคมูลฐาน** ประกอบด้วย หน่วยหลักประธานเป็นคำนามหรือกริยามีหน่วยขยายเป็นภาคแสดงซึ่งอาจประกอบด้วยคำกริยาตัวเดียว หรืออาจเป็นคำกริยาและคำนามอย่างน้อยหนึ่งตัวต่อถัดไป ดังแสดงเป็นแผนภูมิต่อไปนี้

- **ประโยคแปร** วากยสัมพันธ์ของชื่อหมู่บ้านที่พบเป็นลักษณะประโยคย้ายกรรมไปหน้า (fronting/Y-movement/topicalization) คือ บ้านกุจิงรือปะ บ้านวัดร่อน บ้านบาโงระนะ ดังนั้นจึงมีลักษณะเป็น กรรม-กริยา ดังแผนภูมิต่อไปนี้

บ้านกุจิงรีอปะ [กรรม- กริยา]

2.2 บทบาทเชิงอรรถศาสตร์

บทบาทเชิงอรรถศาสตร์กับหน่วยกริยานั้น Givón (2001) ได้อธิบายว่าประโยคสามารถแบ่งเป็นชนิดต่างๆตามชนิดของกริยาที่เป็นแกนทั้งเชิงอรรถศาสตร์และไวยากรณ์ และกริยาสามารถแบ่งเป็นชนิดต่างๆตามบทบาทเชิงอรรถศาสตร์และบทบาทเชิงไวยากรณ์ของผู้ร่วมเหตุการณ์หรือสภาพการณ์ที่ปรากฏเป็นประโยคหรือที่เรียกว่ากรก (cases) บทบาทเชิงอรรถศาสตร์ที่ปรากฏร่วมกับกริยาหนึ่งๆ จึงเป็นกรอบความหมายของหน่วยความของกริยาและประโยคนั้นๆ

1) อรรถศาสตร์นามวลี การวิเคราะห์อรรถศาสตร์ของนามวลีของชื่อหมู่บ้านใน

อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส สามารถวิเคราะห์ได้ทั้งหมด 17 กลุ่ม คือ

(1) พื้นที่ - พืช	บ้านทุ่งขมิ้น	บ้านทุ่งเกร็ง	บ้านป่าไผ่	บ้านบาโงตา (เนินตาล)
	บ้านบาโงอาแซ (เนินมะนาว)	บ้านบาโงสะโต (เนินกระท้อน)		
	บ้านบูเก๊ะมูนิง (ภูเขาต้นไม้)			
(2) พื้นที่ - สัตว์	บ้านบือนังกือเปาะ (ทุ่งจอมปลวก)			
(3) พื้นที่ - สถานที่	บ้านบาโงกูโบ (เนินสุสาน)			
(4) พื้นที่ - แหล่งน้ำ	บ้านบาโงลูโ๊ะอาแน (เนินบึงว่ายน้ำ)			
(5) พื้นที่ - คน	บ้านบูเก๊ะบูแย (ภูเขาหม้าย)			
(6) แหล่งน้ำ - สิ่งเปรียบเทียบ	บ้านตันหยงมัส (แหลมทอง)			
(7) แหล่งน้ำ - พืช	บ้านลูโ๊ะติแย (บึงทุเรียน)			
(8) แหล่งน้ำ - สัตว์	บ้านลูโ๊ะกาเยาะ (บึงช้าง)	บ้านกูแบบาเตาะ (ปลักแรด)		
(9) แหล่งน้ำ - วัตถุ	บ้านไอปาเซ (น้ำทราย)	บ้านลูโ๊ะบาตู (บึงหิน)		
(10) พืช - ลำดับ	บ้านแกแมเก๊า (ผักตบชวา เก๊า)			
(11) พืช - จำนวน	บ้านตันหยงลิมอ (ต้นพิกุลห้าต้น)			
(12) พืช - พันธุ์พืช	บ้านบูโ๊ะกาเต็ง (ต้นไม้พันธุ์กาเต็ง)			
(13) สถานที่ - แหล่งน้ำ	บ้านตลาดตันหยงมัส (ตลาดแหลมทอง)	บ้านกำปางปาเราะ (ชุมชนคูเมือง)		
(14) สถานที่ - คน	บ้านปูลาไซ (เกาะไซ)			
(15) สถานที่ - พืช	บ้านสถานีรถไฟมะรีอโบ (สถานีรถไฟชื่อต้นไม้)			
(16) วัตถุ - ลักษณะ	บ้านบาตูบือซา (ก้อนหินใหญ่)			
(17) บุคคล - ลำดับ	บ้านจุฬารณพัฒนา5			

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 12
"Global Goals, Local Actions: Looking Back and Moving Forward 2021"

2) อรรถศาสตร์ประโยค

- อรรถศาสตร์ประโยคมูลฐานของชื่อหมู่บ้านใน อำเภอรະแงะ จังหวัดนราธิวาส สามารถวิเคราะห์ได้จาก ประธาน ของประโยคซึ่งพบว่าประธาน ทำหน้าที่ทางความหมายในฐานะผู้ทรงสภาพ ดังชื่อหมู่บ้านต่อไปนี้

บ้านจุฬารัตน์พัฒนา- 5 (ผู้กระทำ – กริยา)

หน่วยหลักนามทำหน้าที่เป็นประธาน เมื่อพิจารณาถึงเรื่องของความหมายแล้วจะเห็นว่า *จุฬารัตน์* มีอรรถสัมพันธ์กับหน่วยสมาชิก *พัฒนา* บทบาททางความหมายเป็นผู้ทรงสภาพ เนื่องจากเป็นบุคคลที่ได้กระทำการพัฒนาพื้นที่แห่งนี้ โดยราษฎรที่ห่างไกลได้อยู่ในโครงการของพระองค์ท่านจะได้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีมีพลานามัยสมบูรณ์ เพื่อจะได้เป็นกำลังใน การพัฒนาประเทศชาติ

- อรรถศาสตร์ประโยคแปรของชื่อหมู่บ้านในอำเภอรະแงะ จังหวัดนราธิวาสพบเป็นลักษณะประโยคย้ายกรรมไปหน้า (fronting/Y-movement / topicalization) ประธานทำหน้าที่ทางความหมายในฐานะ ผู้ทรงสภาพ (Patient) และ สถานที่ (Locative)

บ้านกุจิงรือปะ [ผู้ทรงสภาพ – กริยา]

กุจิงรือปะ เมื่อพิจารณาถึงเรื่องของความหมายแล้วจะเห็นว่า คำว่า กุจิง มีบทบาททางความหมายของประโยคเป็นผู้ทรงสภาพ (Patient) ในลักษณะผู้เปลี่ยนสภาพ (Patient of change) อันเป็นผลจากการกระทำ กับกริยา รือปะ(ปล่อย) ซึ่งจากประวัติของชื่อหมู่บ้านเล่ากันว่าหลายร้อยปีแล้วก่อนที่จะเป็นหมู่บ้านกุจิงรือปะ (แมวกูกปล่อย) เมื่อก่อนมีบ้านจำนวนน้อย และเป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ มีต้นสาครจำนวนมากทุก ๆ ปีเจ้าเมืองระแงะจะมากินทุเรียนในหมู่บ้าน โดยขี่ช้างเป็นพาหนะและได้พาแมวอันเป็นที่รักมาด้วยซึ่งแมวตัวนั้นมี 7 สี และเจ้าเมืองได้ปล่อยแมวซึ่งเป็นที่รัก ณ หมู่บ้านแห่งนี้ ชาวบ้านจึงตั้งชื่อว่าหมู่บ้านว่าบ้านกุจิงรือปะ

บ้านวัดร่อน [สถานที่ – กริยา]

วัดร่อน เมื่อพิจารณาถึงเรื่องของความหมายแล้วจะเห็นว่า คำว่า วัด มีบทบาททางความหมายของประโยคเป็นผู้ทรงสภาพ (Locative) เนื่องจากเป็นหน่วยนามร่วมที่เป็นสถานที่ซึ่งสภาวะการณ์ เหตุการณ์หรือการกระทำเกิดขึ้น กับกริยา ร่อน นั่นคือ การร่อนทองเกิดขึ้นในวัด ซึ่งประวัติที่มาของชื่อบ้านวัดร่อน เกิดจากวัดแห่งนี้ตั้งอยู่ในชุมชนที่มีลำคลองไหลผ่านมาจากคลองโต๊ะไม้ อำเภอสือริน จังหวัดนราธิวาส ซึ่งเป็นลำคลองที่ชาวบ้านได้ทำการร่อนหาแร่ทองในลำคลองดังกล่าว จึงได้เรียกชุมชนนี้ว่า บ้านวัดร่อน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิเคราะห์ลักษณะทางไวยากรณ์ของชื่อหมู่บ้านในอำเภอรະแงะ จังหวัดนราธิวาส ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบของการสร้างคำเรียกชื่อหมู่บ้านสอดคล้องกับงานวิจัยของณรงค์กรรณ รอดทรัพย์ (2555) ว่านามวลีภาษาไทยต้องประกอบด้วยอย่างน้อยคำนามและอาจมีหน่วยขยายนามอยู่ทางขวาของคำนาม นอกจากนี้การวิเคราะห์ลักษณะทางไวยากรณ์ของชื่อหมู่บ้านในอำเภอรະแงะ จังหวัดนราธิวาส ในส่วนของการวิเคราะห์โครงสร้างและวากยสัมพันธ์ของนามวลีของชื่อหมู่บ้าน เป็นประเด็นที่น่าสนใจและเป็นสิ่งที่

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 12
 "Global Goals, Local Actions: Looking Back and Moving Forward 2021"

ยืนยันสอดคล้องตามที่อัญชลี สิงห์น้อย (2548 :16-17) อธิบายว่าต้องพิจารณาความหมายและรูปภาษาควบคู่กันไปอย่างเป็นอิสระจากกันในลักษณะรูปภาษา – ความหมาย (form-meaning) เนื่องจากรูปภาษาและความหมายมีความสำคัญเท่าเทียมกันและมีความสัมพันธ์อย่างเป็นปฏิภาคต่อกัน (form meaning correspondence) ในที่นี้ลักษณะทางอรรถศาสตร์ที่เกี่ยวข้องคืออรรถศาสตร์ในระดับกลุ่มคำ ซึ่งจะเรียกต่อไปว่า อรรถสัมพันธ์ (semantic relations) การพิจารณาอรรถสัมพันธ์ที่นามวลีมีต่อกริยานั้น คือการบ่งชี้ว่านามวลีนั้น ๆ มีบทบาททางอรรถศาสตร์ (semantic roles) ต่อหน่วยกริยาอย่างไรบ้าง บทบาททางอรรถศาสตร์มีความสำคัญมากในการบอกความหมายของประโยค และจำเป็นที่จะต้องแยกแยะให้เห็นแตกต่างจากบทบาทหรือหน้าที่ทางวากยสัมพันธ์ (ประธาน กรรม ฯลฯ) อย่างชัดเจน เนื่องจากวากยสัมพันธ์มีหน้าที่อย่างหนึ่งคือไม่จำเป็นต้องยึดติดอยู่กับหน้าที่ทางความหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง หน้าที่ทางวากยสัมพันธ์นั้นอาจมีหน้าที่ทางความหมายได้หลายอย่าง จากข้อความข้างต้น เห็นได้จากอรรถศาสตร์ประโยคแปรของชื่อหมู่บ้านในอำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส ที่พบเป็นลักษณะประโยคย้ายกรรมไปหน้า (fronting/Y-movement / topicalization) แต่ประธานทำหน้าที่บทบาททางความหมายที่แตกต่างกันคือ บ้านกูจรีอปะ ประธานเป็นผู้ทรงสภาพ (Patient) แต่ บ้านวัดร่อน ประธาน เป็น สถานที่ (Locative) ดังนั้น การศึกษาวากยสัมพันธ์ของชื่อหมู่บ้านเป็นประเด็นที่น่าสนใจที่จะทำให้ทราบถึงโครงสร้างของคำได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยในการวิจัยครั้งนี้ใช้ทฤษฎีไวยากรณ์หน้าที่นิยมแบบปลั๊กซันภาษาในการวิเคราะห์ ซึ่งต้องแสดงความสัมพันธ์ตามความหมายที่แท้จริงของคำ

นอกจากนี้การวิเคราะห์บทบาทเชิงอรรถศาสตร์ของชื่อหมู่บ้านก็นับว่ามีความสำคัญมากเช่นกันเพราะช่วยให้เข้าใจลักษณะต่างๆ ของท้องถิ่น เนื่องจากความหมายของชื่อหมู่บ้านสามารถแสดงให้เห็นลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ได้อย่างชัดเจนมากขึ้น เช่น บ้านต้นหยงมัส กับ บ้านต้นหยงลิมอ คำว่า ต้นหยง ของทั้งสองหมู่บ้านนี้มีความหมายที่แตกต่างกัน บ้านต้นหยงมัส คำว่า ต้นหยง แปลว่า แหลมที่ยื่นออกไปในแหล่งน้ำ ส่วน มัส แปลว่า ทองคำ หมู่บ้านนี้จึงหมายถึงหลามทอง จัดอยู่ในอรรถศาสตร์นามวลี ในกลุ่มของแหล่งน้ำ - สิ่งเปรียบ สำหรับ บ้านต้นหยงลิมอ คำว่า ต้นหยง แปลว่า ต้นพิกุล ส่วน ลิมอ แปลว่า ห้า หมู่บ้านนี้จึงหมายถึง พิกุลห้าต้น จัดอยู่ในอรรถศาสตร์นามวลี ในกลุ่ม พืช - จำนวน ซึ่งหากเราไม่ได้วิเคราะห์บทบาทเชิงอรรถศาสตร์ของชื่อหมู่บ้านก็จะทำให้เห็นลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ไม่ถูกต้อง

เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครอง สำนักงานบริหารการปกครองท้องที่. (2555). **ทำเนียบท้องที่ พุทธศักราช 2555 (เล่ม2).** กรุงเทพฯ :โรงพิมพ์อสาธรรักษ์ชาติดินแดน กรมการปกครอง.

ณรงค์กรรม รอดทรัพย์.(2555). **โครงสร้างและวากยสัมพันธ์ของนามวลีภาษาไทย ในป้ายรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2554 :กรณีศึกษาเขตพื้นที่จังหวัดกรุงเทพมหานครและพิษณุโลก.**วารสารปาริชาติ. (ฉบับพิเศษ),64-74.

นววรรณ พันธุมธา, ยุพาพรรณ หุ่นจำลอง และสร้อยญา เสวตมาลย์.(2549). **ไวยากรณ์ไทย.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิจินต์ ภาณุพงศ์. (2543). **โครงสร้างของภาษาไทย:ระบบไวยากรณ์ (ครั้งที่15).** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 12
"Global Goals, Local Actions: Looking Back and Moving Forward 2021"

- อัญชลี สิงห์น้อย. (2548). **ค่านามประสม: ศาสตร์และศิลป์ในการสร้างคำไทย**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัญชลี สิงห์น้อย วงศ์วัฒนา. (2558). **เอกสารคำสอน วจิวภาคและวากยสัมพันธ์**. ม.ป.ท. อุปกิตศิลปสาร, พระยา. (2532). **หลักภาษาไทย: อักษรวิธี วจิวภาค วากยสัมพันธ์ ฉันทลักษณ์**. กรุงเทพฯ: ไทยดพวัฒนาพานิช.
- Givon, Talmy. (2001). **Syntax: An introduction Volume I**. Philadelphia. John Benjamins Publishing.